

Forfatter: Heiberg, Johan Ludvig

Titel: Nye digte - 1841

Citation: Heiberg, Johan Ludvig: "Nye digte - 1841", i Heiberg, Johan Ludvig: *Nye digte - 1841*, udg. af Klaus P. Mortensen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, cop. 1990, s. 169. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergjl05val-shoot-idm140194649844864/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Nye digte - 1841

Scheels Program til Univeristatsfestens» (brev 122). Det ældste tryk af kantaterne, fra 1839, opbevares på Det kongelige Biblioteks Småtryksafdeling og er gengivet her. Det er formentlig identisk med trykket fra den 22. november.

Kantaterne blev hyppigt genoptrykt i digterens levetid. I 1840 og 1842 samt i J.M.L. Hjorts *Samling af Sange* bind III nr. 38 uden trykkeår. Endelig optog Heiberg kantaterne i *Poetiske Skrifter* bind VIII fra 1849. Alle udgaver er sammenfattet under tre romertal. Forskellene mellem teksterne er ganske få og skyldes trykkeriernes husnorm.

Afvekslende med andre kantater har reformations- og rektorskiftekantaterne været i fortsat brug ved Universitetets årsfest i november, og *Hellige Flamme* er som bekendt Universitetets musikalske symbol.

Litteratur

- Vilh. Andersen: *Danske Studier*, 1892
Vilh. Andersen: *Tider og Typer af dansk Aands Historie. Første Bog: Det nittende Aarhundredes første Halvdel*, 1915
Otto Borchsenius: *Fra Fyrreerne. Litterære Skizzer. Anden Række*, 1880
Morten Borup: *Johan Ludvig Heiberg I-III*, 1947-49
Georg Brandes: *J.L. Heiberg i Samlede Skrifter* Bd. 1, 1899
Hans Brix: *Fagre Ord*, 1908 og senere.
Henning Fenger: *The Heibergs*, 1971
Kjøbenhavns flyvende Post 1827-37. Fotografisk optryk med efterskrift af Uffe Andreasen og registre ved Marie-Louise Krog-Meyer. I-IV, DSL 1980-84.
Klaus P. Mortensen: *Thomasines oprør – en familiehistorisk biografi om køn og kærlighed i forrige århundrede*, 1986
Erik A. Nielsen: *Det interessante i Ideologihistorie* I, red. Aage Henriksen, Erik A. Nielsen og Knud Wentzel, 1975
Paul V. Rubow: *Dansk litterær Kritik*, 1921
Paul V. Rubow: *J.L. Heiberg i Dansk Biografisk Leksikon* 2. udg.; i 3. udg. rev. af Uffe Andreasen
Rudolph Schmidt: *Sex Foredrag*, 1878
Bodil Wamberg: *Johanne Luise Heiberg*, 1987
Niels Birger Wamberg: *H.C. Andersen og Heiberg*, 1971

Noter

Gudstjeneste. En Foraars-Phantasi

- 9 *prosaik*: nøgternt. – *Tabernaklet*: helligdom, egl. israeliternes transportable helligdom under ørkenvandringen.
- 10 *Pindsedags-Miraklet*: hentydning til Ap.G. 2,1-13, hvor den forsamlede menighed fyldtes af Helligånden og begyndte at forkynde på fremmede »Tungemaal«. – *Pan*: oprindeligt hyrdernes gud i gr. mytologi, her: skovens eller naturens gud. – *Skræk*: spiller på den paniske angst, som Pan rejser i dem der møder ham i landskabets eller skovens stilhed og ensomhed. Heiberg strejfer temaet så tidligt som i digtet »Panisk Skræk« fra 1819.
- 11 *husvale*: berolige, trøste, lindre. – *hvalte*: hvælvede.
- 12 *Overalt* . . . skjult modsætning til Matth. 18,20: »Thi hvor To eller Tre ere forsamlede i mit Navn, der er jeg midt iblandt dem.« – *Hu*: sind. – *Thi hvor* . . . Matth. 18,20.
- 13 *hulde*: smukke. – *samlet Broderchor*: menighed. – *Eremit*: eneboer.
- 14 *det hele faldne Kjø*: den ved syndefaldet faldne menneskeslægt. – *Den gamle Adam*: den Adam som faldt ved syndefaldet; modsætning til den nye Adam, Kristus. – *Vøve*: bølge.
- 15 *Dryader*: trænymfer i gr. mytologi. – *Najader*: kildenyumfer i gr. mytologi. – *Apollo*: solens gud Apollon i gr. mytologi. – *hans Søster*: jagt- og månegudinden Artemis. – *det hellenske Parnas*: den gr. gudeverden. – *Indra*: krigernes gud i den vediske religion. – *Braman(en)*: indisk offerpræst. – *Sphinx*: vinget fabelvæsen, halvt menneske, halvt dyr; spiller en central rolle i bl.a. den gr. og ægypt. forestillingsverden. Her i betydningen: det gådefulde, uudgrundelige, som ligger til grund for al livsudfoldelse. – *det Skønheds-Rige*: Elysium, de saliges øer. – *Hellas*: den antikke gr. kultur.
- 16 *qvæle*: her: ufuldkomne, uarticulerede. – *Socrates*: (469-399 f.Kr.) gr. filosof. – *Genius*: lat. ånd, hentydning til den daimon (gr. gud) Sokrates angiveligt følte i sit indre. – *Plato*: (427-343 f.Kr.) gr. filosof, elev af Sokrates; for Platon er ideernes, almenbegrebernes verden den egentlige og sande, tingsverdenen kun et skyggespil. – *panisk*: adj. afledt af Pan, jf. n.t. s. 10 og nedenfor. – *Mosaismen*: den jødiske religion. – *Spinoza*: (1632-1677) holl., jødisk filosof, panteist. – *Pantheismen*: læren om, at Gud er alt og alt er Gud; her i betydningen naturpanteisme: Gud er i naturen. – *Man troer, at protestantisk* . . . sigter til de religiøse forhold efter reformationen og på Heibergs egen tid, hvor Gud er fjern i modsætning til katolicismen med dens helgen- og Mariadyrkelse.
- 17 *qvæges*: oplives. – *Sanct Antons Fest*: kat. helgen, den hellige Antonius fra Ægypten, munkevæsnets indstifter og dyrenes skytshelgen; hans festdag